

Handläggare: Hans-Ivar Swärd
Tel: 010-5757026
Mobil: 072-1469926
E-post: hans-ivar.sward@val.se

Näringsdepartementet

103 33 STOCKHOLM

Yttrande angående delbetänkande Som ett brev på posten SOU 2016:27

N206/02666/ITP

Valmyndigheten har blivit ombedd att senast den 31 augusti 2016 komma in med remissvar gällande delbetänkandet Som ett brev på posten (SOU 2016:27).

De förslag som läggs fram i delbetänkandet om bl.a. borttagande av övernattsbefordran av enstaka brev, berör Valmyndighetens uppdrag att planera och genomföra val och landsomfattande folkomröstningar.

Valmyndigheten delar inte fullt ut den bedömning som görs i delbetänkandet att något verkligt behov av att breven ska komma fram inom en dag i stället för två inte finns hos de offentliga aktörerna. Valmyndigheten motsätter sig inte att övernattsbefordran ersätts med tvådagarsbefordran, men det finns i samband med val ett särskilt behov av att försändelserna når väljarna i så god tid som möjligt. Valmyndigheten konstaterar att det i samband med val och folkomröstningar ställs speciella krav på snabb befordran av försändelser och anser att det bör övervägas hur Postnord och andra postoperatörer kan säkerställa att dessa krav kan uppfyllas.

Inom vilka tidsramar som postbefordran kan ske är av stor betydelse för genomförandet av val och Valmyndigheten vill därför lämna följande synpunkter, som dessutom kan vara av betydelse för utredningens fortsatta arbete. Vissa av dessa synpunkter har även redovisats till regeringen i Valmyndighetens erfarenhetsrapport för valen 2014.¹ Valmyndigheten utgår från att utredningen i det fortsatta arbetet för en dialog med Valmyndigheten rörande de särskilda krav som ställs på postbefordran i samband med val.

Distribution av dubblettröstkort med övernattsbefordran

Dubblettröstkort kan behövas för att en väljare ska kunna utöva sin rösträtt vid förtidsröstning inom landet. Väljaren har rätt att få ett dubblettröstkort om väljaren förlorat sitt röstkort eller om det av någon anledning inte kommit fram. Dubblettröstkort kan tillhandahållas genom e-post, på ett antal röstmottagningsställen samt genom ordinarie brev. Ett sådant kan också hämtas hos någon av valmyndigheterna. De väljare som inte själva kan skriva ut sin dubblett och som inte röstar där service med dubblettröstkort kan ges, är hänvisade

¹ Rapport 2015:1 "Erfarenheter från valen 2014-2015" dnr 15-113/0

till att antingen hämta dubbletten eller få den tillsänd sig med ordinarie post. Vid befordran med ordinarie post kan det vara av stor vikt att brevet med röstkortet kommer fram med övernattsbefordran för att möjliggöra för väljaren att förtidsrösta. Som ett exempel på vilka volymer som är aktuella kan nämnas att vid valen 2014 till riksdagen, kommun- och landstingsfullmäktige skickade Valmyndighetens callcenter närmare 16 000 dubblettröstkort med brev måndag t.o.m. torsdag valveckan. Totalt skickade callcentret 43 759 dubblettröstkort. Till detta antal ska läggas de brev med dubblettröstkort som länsstyrelser och kommunernas valnämnder skickade.

Röstning från utlandet

All röstning från utlandet, både brevröstning och röstning vid utlandsmyndigheter, har ökat markant vid de senaste valen. Valmyndigheten tog vid 2014 års val till Europaparlamentet emot och hanterade ca 25 000 röster och vid val till riksdagen, kommun- och landstingsfullmäktige ca 67 000 röster. Hos Postnord hanteras denna inte oväsentliga mängd röster inom den ordinarie sorterings- och distributionsverksamheten. Brevrösterna får inte fördröjas och hanteringen när brevrösten nått Sverige måste enligt Valmyndighetens mening motsvara övernattsbefordran. Detta innebär ett något högre kvalitetskrav än de som återfinns i direktiven för den gränsöverskridande posten inom EU². Direktiven ger dock medlemstaterna möjligheter att anpassa den nationella postlagstiftningen efter nationella behov och Valmyndigheten bedömer att det är motiverat i detta fall.

Dessutom kan röster från utlandet komma som paket och dessa paket måste vid ankomst till svensk postterminal hanteras med övernattsbefordran på motsvarande sätt som brevrösterna för att inte riskera att röster kommer fram för sent för att kunna beaktas vid rösträkningen.

Valmyndigheten har efter mottagandet av försändelserna från Postnord ett omfattande arbete med bl.a. distribution till valnämnderna av inkomna röster. Valmyndigheten planerar att inför 2018 års val undersöka om fler röster kan skickas direkt från utlandet till de kommuner där väljarna är upptagna i röstlängd. En sådan hantering skulle också underlätta kommunernas arbete. Men även en sådan ordning förutsätter en snabb postbefordran inom Sverige.

Förtidsröstningen

I och med den ökade förtidsröstningen blir sortering och distribution av förtidsröster som tagits emot i en kommun och som ska skickas till väljarnas hemkommuner, de s.k. kommunexterna förtidsrösterna, allt mer omfattande och komplicerad. Under 2014 hanterades 152 839 kommunexterna förtidsröster vid valet till Europaparlamentet och vid valen till riksdagen, kommun- och landstingsfullmäktige var antalet 239 309.

Såvitt Valmyndigheten kan bedöma är Postnord den enda aktör som i dagsläget har kapacitet för att hantera detta rikstäckande uppdrag. Dock har de tjänster som Postnord erbjuder förändrats över tid som en följd av organisatoriska förändringar. Detta har i sin tur medfört att de tjänster som tidigare åtminstone delvis kunde

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/6/EG av den 20 februari 2008 om ändring av direktiv 97/67/EG beträffande fullständigt genomförande av gemenskapens inre marknad för posttjänster, vilket bl.a. innebär att 85 procent av försändelserna ska vara utdelade inom tre dagar från inlämning i det land som avsändaren befinner sig, 97 procent av försändelserna ska vara utdelade inom fem dagar från inlämning.

tillhandahållas inom ramen för ordinarie tjänstebud nu behöver avtalas särskilt. För att uppfylla de krav som följer av lag och vals specifika avropsspecifikationer behöver således uppgifter och tjänster läggas till utöver Postnords ordinarie utbud, med väsentligen ökade kostnader som följd. Ett exempel är lantbrevbärarna. Dessa regleras särskilt i lagstiftningen (vallagen 3 kap. 7§). Lantbrevbärarna och deras uppgifter inom postverksamheten har emellertid genomgått stora förändringar och de finns inte längre i den form som var aktuell när vallagen skrevs. Tjänster i samband med val är idag något som hamnar utanför Postnords ordinarie utbud med ökade kostnader vid val som följd.

Att förtidsrösterna behöver kunna tas emot, sorteras och distribueras snabbt och säkert till landets samtliga kommuner så sent som under valhelgen och inför valnämndernas preliminära rösträkning innebär mycket stora krav på en avtalspart. Valmyndigheten ser med oro på att framtida organisatoriska förändringar hos Postnord kan komma att försvåra möjligheterna att säkerställa nödvändig distribution av kommunexterna förtidsröster. Det kan inte uteslutas att ett genomförande av delbetänkandets förslag kommer att öka kostnaderna för att genomföra val och folkomröstningar.

Värdepost

Valmyndigheten använder i flera led rekommenderade försändelser, t.ex. beträffande röstlängder och utlandsröster som skickas av Valmyndigheten till samtliga valnämnder. Här finns höga såväl kvalitets- som tidskrav. I synnerhet när valdagen närmar sig måste befordran ske som övernattsbefordran. Värdepost och dess speciella krav behandlas inte i delbetänkandet, men Valmyndigheten vill framhålla att övernattsbefordran av dessa försändelser är en viktig förutsättning för genomförandet av allmänna val.

Distribution av röstkort

Rösträtten fastställs enligt 5 kap. vallagen 30 dagar före valdagen. Först därefter kan röstkorten börja framställas. Röstkort ska skickas till de röstberättigade så att de har det hos sig senast 18 dagar före valdagen. Vid valen 2014 rörde det sig om drygt 7 miljoner röstkort. Hanteringen sker inom ordinarie sorterings- och befordringsrutiner. Ett genomförande av delbetänkandets förslag torde föranleda ytterligare organisatoriska förändringar hos Postnord. Valmyndigheten vill peka på vikten av att det trots organisatoriska förändringar behöver finnas tillräcklig kapacitet hos Postnord och övriga företag inom området postbefordran att kunna sortera och distribuera den stora mängd röstkort som ska nå väljarna i tid för röstning. Tidsramarna för produktion och distribution är fastställda i författning och redan idag är postoperatörernas hantering av sortering och distribution mycket ansträngd för att kunna hålla de tider som krävs enligt lag.

B-post

Valmyndigheten skickar idag ordinarie röstkort inrikes med B-post och är beroende av att det tar max tre dagar från sortering till utdelning för att uppfylla lagens krav. Längre tid än tre dagar är inte möjligt för distribution av inrikes röstkort. Om inrikes B-post försvinner och delbetänkandets förslag genomförs, leder det till att även ordinarie distribution av röstkort måste gå i den föreslagna tvådygns hanteringen, något som skulle öka kostnaderna vid val väsentligt.

Porto betalt

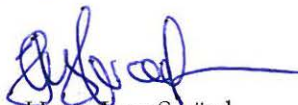
Inför val till Europaparlamentet skickar Valmyndigheten blanketter för anmälan till respektive begäran om utträde ur röstlängd per post till utländska EU-medborgare bosatta i Sverige. Tillsammans med blanketten finns även ett svarskuvert med ”Porto betalt” och Valmyndighetens kundnummer. Övernattsbefordran av svarskuverten är viktigt för att säkerställa att väljaren i så hög utsträckning som möjligt ska hinna tas med i, eller tas bort från, röstlängden.

Ärendet har avgjorts av Valmyndighetens ordförande Henrik Jermsten samt ledamöterna Margareta Bergström, Lena Langlet, Maritta Soininen och Thomas Bull samt ersättaren Erik Nymansson.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt närvarit kanslichefen Kerstin Andersson, sektionschefen Johan Särnquist, sektionschefen Kristina Lemon och sakkunnig Hans-Ivar Swärd som föredragit ärendet.

Henrik Jermsten
Ordförande

Hans-Ivar Swärd
Sakkunnig